

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti

Ministerstvo zahraničí USA

ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2013: ČESKÁ REPUBLIKA

27. února 2014

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>.

OFICIÁLNÍ SOUHRN

Česká republika je zemí s pluralitní parlamentní demokracií. Zákonodárná moc je dána dvoukomorovému parlamentu, který tvoří poslanecká sněmovna a senát. Hlavou státu je prezident, který jmenuje premiéra z majoritní politické strany nebo z koalice. V lednu byl v historicky prvních přímých prezidentských volbách zvolen na pětileté funkční období Miloš Zeman. Dříve platilo, že presidenta volil každých pět let parlament. Po červnovém pádu vlády, která byla zvolena v předchozích volbách, došlo k rozpuštění poslanecké sněmovky, což umožnilo vyhlášení mimořádných voleb v termínu 25.-26. října. Pozorovatelé vyhodnotili volby jako svobodné a spravedlivé. Dvě strany, které získaly nejvíce křesel, tj. Česká strana sociálně demokratická a Akce nespokojených občanů, sestavily koaliční vládu s Křesťanskými demokraty. Státní orgány měly bezpečnostní složky pod kontrolou. Bezpečnostní složky se nedopustily žádných případů porušení lidských práv.

Během roku byla vážným problémem země společenská diskriminace romské populace a ochránci lidských práv kritizovali úsilí vlády o její řešení jako nedostatečné. Oficiální korupce zůstává problémem navzdory snahám o vynucování práva.

K dalším problémům týkajícím se lidských práv patřilo násilí na ženách, sexuální a jiné zneužívání dětí, antisemitismus, obchodování s lidmi, zejména pro nucené práce a pracovní vykořisťování, a diskriminace členů odborových organizací a migrujících pracovníků.

Vláda podnikala kroky ke stíhání a trestání veřejných činitelů, kteří se dopustili zneužití pravomoci, a to jak v bezpečnostních službách, tak i v jiných orgánech státní moci, ale existovaly přitom ostrůvky beztrestnosti.

Oddíl 1. Dodržování práv na integritu osobnosti, včetně ochrany před následujícím:

a. Svévolné nebo nezákonné zbavení života

Nebyly žádné zprávy o tom, že by vláda nebo její představitelé během roku spáchali svévolná nebo nezákonná zbavení života.

b. Zmizení osob

Politicky motivovaná zmizení osob, únosy ani případy rukojmích nebyly hlášeny.

c. Mučení a další kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trestání

Zákon takové postupy zakazuje a během roku nebylo hlášeno jejich použití vládními zástupci. I když vládní orgány zrušily v roce 2004 používání sítí a klecí u lůžek v zařízeních dlouhodobé péče, stále se používaly v psychiatrických léčebnách. Ministerstvo zdravotnictví jejich používání přísně regulovalo.

V květnu Nejvyšší soud rozhodl o vrácení případu dívky, která v síťovém lůžku v roce 2006 zemřela, zpět k Městskému soudu. Matka dívky žalovala Psychiatrickou léčebnu Bohnice s uvedením, že zařízení péči o dívku v den její smrti zanedbalo, a že obecně dochází k nadužívání síťových lůžek. Matka navíc uvedla, že zařízení nerespektovalo lidskou důstojnost její dcery, když jí oholilo hlavu a připoutalo ji na delší dobu k mobilnímu WC. Nejvyšší soud vydal rozhodnutí, že nebylo správné vycházet z předpokladu, že hranice důstojnosti jsou jiné u lidí se závažnou duševní poruchou, než u lidí zdravých.

Komisař pro lidská práva v srpnu uvedl, že u uvězněných pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů již nebyla v žádném z případů aplikována chirurgická kastrace. V dubnu 2012 vstoupil v platnost nový zákon o zdravotnictví, který fakticky snížil počet chirurgických kastrací uvězněných pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů zpřísněním pravidel této praxe; kastrace se například mohou provádět pouze na základě písemné žádosti osoby a se souhlasem odborné komise. Tento nový zákon také uvádí, že podstoupení chirurgické kastrace neopravňuje uvězněného pachatele sexuálně motivovaných trestných činů k propuštění.

V únoru 2012 schválila Rada pro lidská práva české vlády, aby se poskytlo ex-gratia odškodnění žen sterilizovaných bez jejich plně informovaného souhlasu v letech 1971-1991. Většina žen, které měly nárok na odškodnění, byla romského původu. V České republice je promlčecí lhůta pro podávání žaloby v těchto případech tři roky; diskuse o tom, zda se toto vztahuje i na případy, kdy se žena o své sterilizaci dozvěděla až mnohem později. Rada doporučila, aby byly odškodněny ty ženy, které neměly dostatečnou příležitost získat náhradu prostřednictvím soudů. V listopadu 2012, předtím, než Evropský soud pro lidská práva (ESLP) vydal pravomocné rozhodnutí v této věci, vláda dosáhla mimosoudního vyrovnání ve výši 10 000 euro (14 000 USD) s obětí nucené sterilizace. Na vládní úrovni pokračovala diskuse o systému odškodnění obětí jako celku.

Podmínky ve věznicích a celách předběžného zadržení

V lednu rozsáhlá prezidentská amnestie dočasně vyřešila problém přeplněnosti vězeňských zařízení, nicméně určité nehygienické podmínky a bezpečnostní rizika přetrvávala.

Fyzické podmínky: Krátce před svým odchodem z úřadu v březnu prezident Klaus vyhlásil plošnou amnestii, díky níž se na svobodu dostalo 6 400 vězňů. Toto dočasně vyřešilo každoročně kritizovaný problém přeplněných věznic, ale nijak nezlepšilo služby pro samotné vězně, protože vláda poměrným dílem snížila stav zaměstnanců.

Na začátku srpna dosáhla vězeňská populace počtu 16 331 osob, což představuje 78 procent ze stanovené kapacity 20 844 vězňů, a pokles oproti roku 2012 o 33 procent. Zařízení pro osoby ve vazbě byla obsazena na 93 procent své kapacity. Zařízení pro osoby ve výkonu trestu byla obsazena na 76 procent stanované kapacity.

Z celkového počtu zadržených a vězněných osob bylo uprostřed srpna 896 žen a 110 mladistvých. Osob obojího pohlaví, zadržovaných ve vazbě odděleně před konáním soudního procesu, bylo 14 procent z celkového počtu. Mladiství nebyli vězněni s dospělými. Nebyly hlášeny případy horších podmínek ve věznicích pro ženy než pro muže.

Během prvních šesti měsíců v roce došlo k 11 úmrtím ve věznicích a ke čtyřem ve vazbě. Ke všem těmto úmrtím došlo údajně z přirozených důvodů. Vězni měli přístup k pitné vodě, ale nedostatek horké vody byl hygienický problém, protože každodenní horké sprchy byly povoleny pouze vězňům, kteří pracují, a menstruujícím ženám. Všichni ostatní vězni měli povoleny horké sprchy pouze jednou týdně.

Český helsinský výbor navštívil v roce 2012 šest vazebních věznic a došel k závěru, že podmínky jsou horší, než v zařízeních pro výkon trestu. Výbor shromáždil v roce 2012 více než 600 stížností, z nichž většina se týkala nedostatečného přístupu ke zdravotní péči a nehygienických podmínek. Vězni si stěžovali, že je na konzultacích s lékařem doprovází vězeňský personál, a oni tak nemají dostatek soukromí. Vězni musí platit nad rámec pojištění platit regulační poplatek 30 Kč (1,50 USD) za každou návštěvu u lékaře a přepis.

Podle výboru v několika případech, kdy vězni poplatek nezaplatili, lékaři odmítli poskytnout lékařskou péči. Míra informovanosti vězňů v různých vězeňských zařízeních o právech na zdravotní péči byla různá. Ombudsman kritizoval prohlídky tělesných otvorů, které se provádějí jako prevence pašování mobilních telefonů, zbraní a drog do věznic. Ombudsman nekritizoval prohlídky tělesných otvorů jako takové, ale trval na tom, že v jejich nejpřísnější formě by měly být aplikovány pouze v dobře odůvodněných případech.

Správa: Nebyly hlášeny žádné případy nedostatečného vedení záznamů ve vězeňském systému. Zákon umožňuje domácí vězení a alternativní tresty. K srpnu bylo domácí vězení použito ve 115 případech. V jednotlivých věznicích nepůsobili ombudsmeni, ale Úřad ombudsmana vyšetřoval stížnosti vězňů z celého systému.

Osoby ve výkonu trestu i zadržení měli přiměřený styk s návštěvníky (tři hodiny týdně) a byly jim povoleny návštěvy bohoslužeb. Úřady povolily osobám ve výkonu trestu i zadrženým podávat stížnosti k Úřadu ombudsmana bez cenzury a ombudsman kromě systematických kontrolních návštěv vyšetřoval oprávněné stížnosti na nelidské podmínky. V prvních šesti měsících navštívili představitelé ombudsmana 15 lokalit. Dohled nad systémem věznic má ministerstvo spravedlnosti, které také během roku konalo ve věznicích inspekce.

Nezávislé monitorování: Vláda umožnila nezávislé monitorování podmínek ve věznicích místními a mezinárodními skupinami pro lidská práva a médii, jako Helsinským výborem a Výborem pro prevenci mučení Rady Evropy i sdělovacími prostředky.

d. Svévolné zadržení nebo uvěznění

Zákon svévolné zadržení a uvěznění zakazuje a stát obecně tyto zákazy dodržoval.

Úloha policie a bezpečnostního aparátu

Celostátní policie, která podléhá Ministerstvu vnitra, je zodpovědná za prosazování zákona a udržování veřejného pořádku. Generální inspekce bezpečnostních sborů při Úřadu vlády dohlíží na policejní, celní a vězeňské služby a je zodpovědná za vyšetřování údajných případů pochybení policie. V roce 2012 působil v různých částech země u Generální inspekce 231 inspektorů, kteří iniciovali 118 řízení. Inspektoři vyšetřují případy pochybení a také provádějí „zkoušky zodpovědnosti“, neboli tajné policejní akce, aby dopadli pachatele při činu.

Korupce zůstává problémem u orgánů vynucování práva. Podle inspekce je nejběžnějším typem korupce u domácích policejních sil prosté podplácení, jako například u dopravních policistů vyžadujících úplatek při kontrolách řidičů.

V roce 2011 vytvořilo Ministerstvo vnitra funkci policejního ombudsmana. Tento nový ombudsman slouží jako prostředník v rámci ministerstva a všichni příslušníci veřejných bezpečnostních sborů v resortu ministerstva se na něho mohou obracet s podezřeními na možná pochybení nebo nepřístojné činnosti. V praxi se tento úřad věnuje především řešení interních sporů, jako například stížností ohledně nepřístojné praxe náboru a propouštění nebo šikany v rámci bezpečnostních složek.

Ostatními případy se zabýval Úřad ombudsmana České republiky. Vztah mezi tímto úřadem a Generální inspekcí bezpečnostních sborů (GIBS), relativně novým orgánem, který vyšetřuje trestnou činnost páchanou v rámci policie a dalších bezpečnostních složek, nebyl přesně definován. Zákon vyžaduje, aby Úřad policejního ombudsmana na vyžádání sdílel veškeré informace o svých případech s GIBS; tato situace dává vzniknout obavám z porušení soukromí a utajení. I přes své omezené pravomoci se úřad zasadil o to, že se určité policejní postupy staly transparentnějšími, a pomohl vyřešit některé spory bez nutnosti přistoupit ke zdlouhavému soudnímu řízení.

Zatčení a zacházení ve vazbě

Ve většině případů policie zatýká osoby obviněné z trestných činů na základě zatykačů, které vydávají soudci. Zatčení bez zatykače je povoleno jen tehdy, pokud se policie domnívá, že došlo k trestnému činu, který je možno stíhat, když se zatčení považuje za nezbytné, aby se předešlo dalším trestným činům nebo zničení důkazů, v zájmu ochrany podezřelého nebo v případě, že osoba odmítla uposlechnout příkazů policie k odchodu.

Policie musí předat osobu zatčenou na základě zatykače do 24 hodin soudu. Soudce má pak dalších 24 hodin na to, aby rozhodl, zda zadržení osoby prodlouží. Podezřelé osoby zadržené bez zatykače musejí být neprodleně informovány o důvodu jejich zadržení, musí být proveden jejich výslech, a musejí být buďto do 48 hodin propuštěny, nebo předány soudu. Jestliže jsou zadržené osoby předány soudu, soudce musí do 24 hodin rozhodnout, zda vůči nim vznesl obvinění. Pouze osoba, které bylo sděleno obvinění z trestného činu, může být držena ve vazbě delší dobu.

Zákon stanoví možnost kauce, která je vyloučena v případě závažných trestných činů nebo v případě, že hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný v trestní věci má právo vyžádat si právního zástupce okamžitě po zatčení. Pokud si obžalovaný nemůže dovolit právníka, poskytne mu ho stát. O tom, zda poplatky za advokáta budou částečně nebo plně hrazeny státem, rozhodne soud. Úřady tato práva v praxi dodržovaly.

Vazba v přípravném řízení: Podle zákona může vazba v přípravném řízení trvat maximálně dva roky, s výjimkou „zvláště závažných“ trestných činů. Podezřelá osoba smí kdykoli požádat vyšetřující orgány o propuštění z vazby. Průměrná doba vazby v přípravném řízení v roce 2012 byla 100 dní.

Amnestie: V roce 2012 udělil prezident amnestii z humanitárních důvodů 26 osobám a ve dvou případech uzavřel vyšetřování. V lednu odcházející prezident Václav Klaus vyhlásil rozsáhlou plošnou amnestii, v důsledku níž bylo propuštěno více než 6 400 vězňů.

e. Odepření spravedlivého veřejného soudního procesu

Zákon zaručuje nezávislost soudnictví a vláda všeobecně nezávislost soudů v praxi dodržovala. Kvalita soudních jednání se zvýšila a průměrná délka vyšetřování a stíhání se v posledních deseti letech postupně snižovala. V první polovině roku vyžadovala prokuratura na úrovni okresu v průměru 53 dní a na úrovni kraje 364 dní na rozhodnutí, zda případ podá k soudu. V první polovině roku činila průměrná délka trestního stíhání 177 dní na úrovni okresu a 777 dní na úrovni kraje.

Úřady ve většině případů respektovaly příkazy soudu a vykonávaly soudní rozhodnutí.

Soudní procesy

Zákony stanoví právo na spravedlivý soud a nezávislé soudnictví toto právo obecně uplatňovalo.

Obžalovaní požívají presumpci nevinny a mají právo být informováni rychle a podrobně o obviněních vznesených proti nim. Jednání soudů jsou veřejná. Systém porot se nevyužívá. V závažných případech rozhoduje o vině či nevině obžalovaného soudní senát, zatímco méně závažné případy projednává samosoudce. U soudů na úrovni okresu sestává senát z jednoho profesionálního soudce, který senátu předsedá, a dvou laických soudců vybraných mezi veřejností. Odvoláními a případy zahajovanými u krajských soudů se zabývají pouze profesionální soudci. Obžalovaní mají právo radit se s advokátem;

obžalovaným, kteří si nemohou ho dovolit, poskytuje stát zdarma advokáta ex offo. Obžalovaní mají právo být přítomni na jednání soudu, pokládat otázky osobám svědčícím proti nim a sami navrhopvat svědky a předkládat důkazy. Obžalovaní a jejich advokáti mají právo nahlédnout do důkazních materiálů v držení státu, které se jejich případu týkají. Odsouzené osoby mají právo na odvolání

Politííí vězni a osoby zadržené z politických důvodů

Neobjevily se žádné zprávy o věznicích nebo osobách zadržných z politických důvodů.

Občanskoprávní řízení a nápravy

Ústava zakotvuje oddělené, nezávislé soudnictví v občanskoprávních věcech a občané mají možnost podávat žaloby u soudů a domáhat se odškodnění za porušování lidských práv nebo požadovat, aby porušování lidských práv bylo zastaveno. K dostupným nápravám patří peněžité odškodnění, spravedlivý opravný prostředek a zastavení poškozujícího jednání. Navrhovatelé se mohou proti nepříznivým rozsudkům odvolat k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP). K dispozici jsou také správní nápravná opatření.

V srpnu vstoupil v platnost nový zákon o právech obětí trestných činů. Zákon kvalifikuje děti, osoby s postižením, oběti obchodování s lidmi a oběti sexuálních a zvláště brutálních trestných činů jako nejzranitelnější skupiny. Zákon vymezuje práva obětí trestných činů, například právo podat žádost o odškodnění a právo na advokáta; nastavuje standardy posuzování těchto případů soudy; definuje rámec pro poskytování dalších služeb. Oběti sexuálně motivovaných trestných činů si mohou určit, aby soudce, který bude soudit údajné útočníky, byl určitého pohlaví.

Rozhodnutí regionálních soudů týkající se lidských práv

V prvních sedmi měsících roku vydal ESLP dvě rozhodnutí proti českému státu. Česká republika obecně vyhověla rozhodnutím ESLP.

Vláda spolupracovala s Radou Evropy na implementaci rozhodnutí ESLP o inkluzívním vzdělávání, ale implementace probíhala nesystematicky a šest let po vydání rozhodnutí stále nebyla dokončena.

Restituce majetku

Několik zákonů schválených mezi rokem 1990 a 2000 upravuje restituci soukromého majetku zabaveného v době komunistického režimu i restituci

židovského majetku nebo odškodnění za židovský majetek zabavený v době nacismu. Třebaže bylo během roku nadále možné podávat žádosti o navrácení uměleckých děl zabavených nacistickým režimem, lhůta pro podávání žádostí o navrácení ostatních druhů majetku je však už promlčena. V období 1990-2000 vstoupilo v platnost několik zákonů upravujících restituci soukromého majetku zkonfiskovaného komunistickým režimem a restituci židovského majetku zabaveného nacisty, případně odškodnění za zabavený majetek. V uvedeném období bylo stále možné registrovat nároky ve vztahu k uměleckým dílům zabavených nacisty, lhůta pro ostatní druhy majetku už vypršela. V listopadu 2012 parlament schválil zákon, který umožnil restituci (případně odškodnění) církevního majetku zabaveného za vlády komunistického režimu. Zákon vstoupil v platnost v lednu. Na registraci restitučních nároků je jeden rok; stát musí nároky vyrovnat v následujících 30 letech. Během 17 let budou zároveň snižovány až na nulu státní dotace registrovaným církvím.

f. Svévolné zasahování do soukromí, rodiny, do domovní svobody a do listovního tajemství

Zákon takové jednání zakazuje a stát tyto zákazy v praxi obecně dodržoval.

Oddíl 2. Dodržování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu a svoboda tisku

Zákon předepisuje svobodu projevu a tisku a vláda tato práva v praxi obecně dodržovala. Nezávislé sdělovací prostředky, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně zaručovaly svobodu projevu a svobodu tisku. Zákon však umožňuje určité výjimky z těchto svobod, například u „nenávistných projevů“, popírání holocaustu a popírání zločinů komunistické éry.

Svoboda projevu: Zákon stanoví tresty odnětí svobody za popírání zločinů komunistické éry nebo nacistického holocaustu tresty v sazbě od šesti měsíců do tří let. Projevy podněcující nenávist na základě rasy, náboženského vyznání, třídní příslušnosti, národnosti nebo příslušnosti k jiné skupině jsou rovněž nezákonné a hrozí za ně trest odnětí svobody až na tři roky.

V prosinci 2012 vydaly dvě osoby sbírku českých překladů vybraných projevů Adolfa Hitlera. Státní orgány je obvinily z popírání, schvalování nebo ospravedlňování genocidy, což jsou stíhatelné trestné činy. Trestní řízení ve sledovaném roce ještě probíhalo.

Svoboda internetu

Neobjevila se žádná omezení ze strany státu v přístupu k internetu, ani důvěryhodné zprávy o tom, že by státní moc monitorovala elektronickou poštu nebo internetová diskusní fóra bez nařízení soudu. Jednotlivci i skupiny měli možnost se zapojit do vyjadřování názorů prostřednictvím internetu a elektronické pošty. Podle Českého statistického úřadu používalo během roku internet přibližně 70 procent osob v zemi.

Ochota státních orgánů trestně stíhat nenávistné projevy na internetu, a to i přesto, že extrémisté se často snažili vyhnout se stíhání tím, že své stránky umístili na zahraniční servery – zejména ty ve Spojených státech, nad nimiž státní orgány nemají žádnou pravomoc.

Akademická svoboda a kulturní akce

V květnu vyvolalo odmítnutí nově zvoleného prezidenta Miloše Zemana slavnostně jmenovat Martina Putny řádným profesorem na Univerzitě Karlově silnou nevoli akademické komunity a obvinění z nerespektování akademických svobod. Prezident jako svůj důvod uvedl účast Putny v pochodu Prague Pride na podporu sexuálních menšin o rok dříve. Pod tlakem veřejnosti prezident umožnil profesorovi převzít jmenovací dekret od ministra školství.

b. Svoboda pokojného shromažďování a svoboda sdružování

Zákon předepisuje svobodu pokojného shromažďování a svobodu sdružování a stát tato práva v praxi obecně dodržoval.

Svoboda shromažďování

Zákon zakotvuje svobodu shromažďování a stát tato práva v praxi obecně dodržoval. Stát může zákonným způsobem omezit nebo zakázat shromáždění, včetně pochodů, demonstrací a koncertů, jež propagují nenávist nebo netoleranci, staví se za potlačování osobních práv nebo ohrožují bezpečnost účastníků. V období květen-srpen, kdy vrcholily protiromské demonstrace zakázaly úřady podle tohoto paragrafu zákona několik neonacistických shromáždění. Účastníci protestů musejí mít k demonstracím povolení, avšak policie obecně nezasahovala proti spontánním, pokojným demonstracím.

Svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručují svobodu sdružování a i když stát toto právo v praxi obecně dodržoval, zákon vyžaduje, aby se organizace, sdružení, nadace a politické strany zaregistrovaly u orgánů místní správy nebo Ministerstva vnitra. Skupiny, které podněcují nenávist na základě rasy, třídní příslušnosti, národnosti nebo jiné skupinové příslušnosti či které používají zakázané symboly, mohou

být rozpuštěny nebo zakázány soudem nebo jim ministerstvo vnitra může odmítnout registraci.

V září Ministerstvo vnitra odmítlo udělit registraci sdružení Čeští lvi z důvodu jeho otevřeně rasistické platformy. Sdružení mělo vazby na nově se formující Demokratickou stranu pracujících, kterou založili přeběhlíci z Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS).

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz Mezinárodní zpráva o náboženské svobodě za rok 2010 (*International Religious Freedom Report*) na internetových stránkách www.state.gov/j/drl/irf/rpt.

d. Svoboda pohybu, vnitřní uprchlíci, ochrana uprchlíků a osob bez státní příslušnosti

Ústava a zákon zaručují svobodu pohybu uvnitř země, svobodu cestování do zahraničí, svobodu emigrace i repatriace, a stát obecně tato práva v praxi dodržoval. Vláda spolupracovala s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a dalšími humanitárními organizacemi při poskytování ochrany a pomoci vnitřně vysídleným osobám, uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti a dalším potřebným osobám.

Ochrana uprchlíků

Poskytování azylu: Zákon zaručuje poskytnutí azylu nebo udělení statutu uprchlíka a stát zavedl systém pro poskytování ochrany uprchlíkům. I když byl systém obecně spravedlivý, některé nevládní organizace však hlásily problémy s délkou procesu vyřizování žádostí o azyl a s kvalitou některých rozhodnutí. V prvním pololetí stát udělil azyl 53 osobám.

Trvalá řešení: Program přesídlení na základě dohody mezi vládou a úřadem UNHCR pokračoval *ad hoc*.

Dočasná ochrana: Česká republika poskytuje „dodatečnou ochranu“ osobám, které nespĺňují zákonná kritéria pro statut uprchlíků, ale které se nemohou vrátit do své země původu kvůli reálnému riziku vážné újmy. Podle směrnic EU mají mít osoby, kterým byla udělena dočasná ochrana, nárok na povolení k dočasnému pobytu, cestovní dokumenty, pracovní povolení a rovný přístup k zdravotní péči a k bydlení. V prvních šesti měsících roku úřady udělily statut dočasné ochrany 80 osobám.

Stát pokračoval ve společném programu humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel a poskytl zdravotní péči civilistům, převážně dětem, z konfliktních zón nebo z jiných oblastí, kde nebyla k dispozici dostatečná zdravotní péče. Během roku se péče v České republice dostalo civilistům z Barmy, Sýrie a Libye.

Oddíl 3. Dodržování politických práv: Právo občanů měnit vládu

Ústava a zákony zakotvují právo občanů měnit pokojnou cestou vládu a občané toto právo v praxi využívali prostřednictvím pravidelných, svobodných a spravedlivých voleb na základě všeobecného hlasovacího práva.

Volby a zapojení do politiky

Nedávné volby: V říjnu se konaly volby do poslanecké sněmovny. V říjnu 2012 se konaly doplňovací volby do jedné třetiny křesel v senátu a komunální volby. Místní i mezinárodní pozorovatelé považovali oboje volby za svobodné a spravedlivé.

Účast žen a menšin: V poslanecké sněmovně, která má 200 křesel, bylo zastoupeno 37 žen a v senátu, který má 81 křesel, bylo 14 žen. Ke konci roku byly mezi kandidáty na 14 ministerských postů v nové koaliční vládě dvě ženy. Šedesát jedna procent soudců byly ženy, včetně pěti žen patnáctičlenného pléna Ústavního soudu (jedno místo nebylo obsazeno.). Ze 13 krajských hejtmanů nebyly žádné ženy.

Několik málo Romů z odhadované dvousettisícové romské populace v zemi se zapojilo do politického života. Příslušníci romského etnika nebyli mezi poslanci parlamentu, nestáli v čele žádného ministerstva ani nebyli členy Nejvyššího soudu ČR. Několik Romů bylo jmenováno do národních a krajských poradních výborů pro romské otázky.

Představitelé 14 národních menšinových skupin byli členy Vládní rady pro národní menšiny, poradní skupiny zahrnující vládní představitele, která má 32 členů. V červenci Rada pro národnostní menšiny hlasováním udělila status oficiální národnostní menšiny vietnamské a běloruské komunitě.

Oddíl 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve vládě

Zákon stanoví trestní postih za korupci státních úředníků. Ne vždy však stát zákon účinně uplatňoval a státní úředníci se někdy dopouštěli korupčního jednání beztrestně.

Korupce: Mezi faktory, které přispívaly k ne příliš důslednému trestnímu stíhání korupce na vysoké úrovni, patřila nedostatečná právní úprava zveřejňování zdroje majetku, slabá pravidla pro financování a lobbování v souvislosti s politickými stranami a jejich volebními kampaněmi a omezené zdroje pro vyšetřování.

V srpnu bylo zahájeno soudní řízení s bývalým hejtmanem Středočeského kraje Davidem Rathem. Rath byl obviněn z údajného držení sedmi milionů korun (350 000 USD) z úplatků; tato částka byla objevena v krabici na víno, když ho policie v květnu 2012 přišla zatknout. Člen poslanecké sněmovny a bývalý ministr zdravotnictví Rath údajně obdržel úplatek za zmanipulování výběrového řízení na rekonstrukci zámku. Poslanecká sněmovna hlasováním zbavila Ratha jeho poslanecké imunity v červnu 2012.

Také v červnu Útvar pro odhalování organizovaného zločinu provedl razii na Úřadu vlády, ústředním orgánu státní správy, s podezřením na korupci a zneužití pravomoci. Mezi osobami implikovanými z těchto činů figuroval premiér Petr Nečas a vrchní ředitelka jeho kabinetu Jana Nagyová. Státní orgány obvinily Nečase z nabízení postů ve státních podnicích třem bývalým poslancům výměnou za jejich resignaci na poslanecký mandát. Nagyová údajně zneužívala svoji pravomoc tím, že nechávala vojenskou rozvědkou sledovat Nečasovu manželku. Do konce listopadu však nedošlo ke vznesení oficiálního obvinění vůči Nečasovi a Nagyové. V červenci Nejvyšší soud rozhodl, že tři bývalí poslanci stále požívají poslanecké imunity ve vztahu k jakýmkoliv jednáním o postech, které jim byly nabídnuty, ve vztahu k jejich rozhodnutí složit poslanecký mandát.

V průběhu roku Nečaso va vláda zrušila doživotní imunitu politiků, anonymní vlastnictví akcií na doručitele a tzv. losovačky – praxi, která se dříve používala k manipulaci s kandidáty ve výběrových řízeních na veřejné zakázky.

V dubnu 2012 novela zákona o veřejných zakázkách snížila práh, od něhož se zákon vztahoval, na jeden milion korun (50 000 USD). Zákon stanovil, že se výběrového řízení musí účastnit více než jeden uchazeč, a zadání výběrových řízení musí být zveřejněna. Zákon také vyžaduje, aby uchazeči o zakázky zveřejnili ve své nabídce svoji vlastnickou strukturu, ale i přesto stále obsahuje některé mezery.

Dne 2. října premiér úřednické vlády Jiří Rusnok schválil protikorupční program, který se vztahuje na všechny státní organizace a úřady; program nabyl účinnosti s okamžitou platností. Státní organizace a úřady musely do ledna 2014 splnit všechny požadavky. Sekce pro koordinaci boje s korupcí na Úřadu vlády sleduje stav plnění úkolů a dohlíží nad dodržováním pravidel.

Senát podal ústavní stížnost z velezrady na bývalého prezidenta Klause podle článku 65 ústavy v souvislosti s všeobecnou prezidentskou amnestií vyhlášenou na začátku roku. Amnestie byla kritizována mnohými neziskovými nevládními organizacemi působícími v oblasti transparentní správy za její nestandardní rozsah. Amnestie byla srovnávána s útokem na ústavou danou nezávislost soudů, principy právního státu a základní lidská práva. Díky amnestii bylo přerušeno vyšetřování několika závažných případů korupce, která probíhala již déle než osm let. Ústavní soud zaujal stanovisko, že není v jeho pravomoci rozhodnout o ústavnosti takového typu amnestie a zamítl projednávání stížnosti z velezrady.

Útvar odhalování korupce a Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR vyšetřovaly údajné případy korupce, které se týkaly vysoce postavených státních úředníků a významných případů na krajské a místní úrovni a vyšetřoval také soukromé osoby a společnosti nařčené z korupce. Pravidelné policejní útvary se zabývaly vyšetřováním případů na nižších úrovních. Podle Ministerstva vnitra policejní orgány v první polovině roku vyšetřovaly 75 případů podplácení (55 případů nabízení úplatku, 15 případů přijetí úplatku a pět případů nepřímého úplatkářství) a provedly vyšetřování 72 veřejných činitelů podezřelých ze zneužití pravomoci, což znamenalo zvýšení oproti předchozímu roku. Podle Ministerstva spravedlnosti odsoudily soudy 39 veřejných činitelů za trestné činy spojené se zneužitím pravomoci, z nichž pět bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody a 34 bylo odsouzeno podmíněčně. Soudy také usvědčily 62 veřejných činitelů z úplatkářství (14 za přijetí úplatku, 44 za nabízení úplatku a čtyři za nepřímé úplatkářství). Pět z nich bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody, 46 podmíněčně a zbývajícím byla udělena pokuta nebo zákaz dalšího působení ve státní správě.

V roce 2012 Útvar odhalování korupce Policie ČR, do jehož kompetence spadají případy korupce na vysoké úrovni, vyšetřoval 97 takových případů. Státním zástupcům se relativně dobře dařilo odolávat tlakům, aby nestíhali vysoce postavené osoby podezřelé z korupce. Vyšetřovatelé uzavřeli a státnímu zastupitelství předali ke stíhání 19 případů, do nichž bylo zapojeno 86 osob. Vyšetřovatelé také vedli vyšetřování proti pěti soudcům a jednomu státnímu zástupci; v roce 2011 pro srovnání byli vyšetřováni tři soudci a v roce 2010 žádný. Útvaru se v roce 2012 podařilo zajistit majetek v hodnotě 2,7 miliard korun (140 mil. USD), což je zatím nejvyšší částka za posledních několik let.

Došlo k zatčení a odsouzení několika osob v souvislosti s fondy EU a distribuce fondů EU byla v červnu 2012 pozastavena kvůli účetním problémům. Čerpání z fondů EU byla později v daném roce obnovena. V červenci 2012 soud usvědčil bývalého ředitele Úřadu regionální rady Severozápad, který je zodpovědný za

distribuci peněz z fondů EU v Libereckém a Ústeckém kraji, a odsoudila ho na sedm a půl roku odnětí svobody a pokutě 750 000 korun (38 000 USD) za přijímání úplatků v souvislosti s rozdělování evropských peněz. Z podobných skutků bylo osvědčeno šest dalších osob; vyšetřování dalších osob figurujících v případě pokračovalo.

Ochrana oznamovatelů: Pravidla na ochranu oznamovatelů a státních úředníků před politickým tlakem byla nedostatečná.

Majetková přiznání: Zákon nařizuje zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům podávat každoročně majetková přiznání. Zákon ukládá zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům povinnost každoročně podávat finanční prohlášení o majetku. V roce 2011 byla zavedena ústřední webová stránka, kde byly veřejnosti dostupná tato prohlášení, ale přístup zůstal obtížný, protože vyžadoval časově omezené heslo vydávané oddělením daného činitele. Informace měly tendenci ke všeobecnosti a postrádaly podrobnosti. Ohlašovat se musí pouze majetek získaný po nástupu do veřejné funkce. Za kontrolu informací zaměstnanců výkonných orgánů je zodpovědný Nejvyšší kontrolní úřad, i když v praxi se prohlášení ověřovala jen vzácně. Majetková prohlášení zákonodárců spadají do pravomoci parlamentu a v praxi se neověřovala.

Přístup veřejnosti k informacím: Zákon zaručuje přístup veřejnosti ke státním informacím a stát obecně tento přístup v praxi občanům i jiným subjektům, včetně zahraničních sdělovacích prostředků, poskytoval. Nevládní organizace však hlásily rostoucí počet zamítnutí, zejména u žádostí o informace o platech veřejných činitelů, veřejných zakázkách a dalším využívání veřejných financí. V některých případech, například u jízdních rádků, dopravních informací a meteorologických dat, docházelo k tomu, že státní organizace prodávaly data soukromým firmám bez výběrového řízení. Během roku se dostalo před soud několik žádostí týkajících se přístupu veřejnosti k informacím a soudy byly obecně k žádostem navrhovatelům vstřícné. Rozhodnutí soudu však byla prosazována pouze v případech, když se od konkrétních institucí požadovaly konkrétní informace, a obecně nebyla prosazována v případě nekonkrétních rozhodnutí.

Oddíl 5. Postoj státu k vyšetřování údajného porušování lidských práv vedenému mezinárodními a nevládními organizacemi

Řada domácích i mezinárodních skupin zabývajících se lidskými právy všeobecně fungovala bez vládních omezení a vyšetřovala i publikovala svá zjištění týkající se případů porušování lidských práv. Představitelé vlády s nimi často spolupracovali a byli vstřícní vůči jejich stanoviskům.

Státní orgány zodpovědné za dodržování lidských práv: Představitelé úřadu ombudsmana pravidelně navštěvovali vládní instituce a soukromá zařízení s omezením pobytu pro obyvatele (tj. vězení, sirotčince a domovy pro seniory), kde zkoumali zacházení s jednotlivci a sledovali dodržování základních práv. Kromě zpráv týkajících se speciálních zájmových témat vydával úřad ombudsmana čtvrtletní a výroční zprávy o činnostech úřadu. Úřad svou funkci vykonával bez zásahů vlády nebo politických stran, měl odpovídající zdroje a jeho působení bylo považováno za efektivní. V prvních šesti měsících roku obdržel ombudsman 4 288 stížností, z nichž se 172 týkalo vězení, policie a ozbrojených složek. Z celkového počtu spadalo 58 procent stížností do kompetence tohoto úřadu. Ve stejném období ombudsman obdržel rekordní počet 8 388 stížností a informační linka zaznamenala 5 717 žádostí o radu. Ve stejném období ombudsman zahájil 953 šetření z podnětu stížnosti a 24 případů z vlastní iniciativy úřadu. Ombudsman mimo jiné doporučil vládě zlepšit přístup k právní pomoci potřebným lidem zdarma, přijmout zákony upravující sociální bydlení, zlepšit integraci národnostních menšin v běžných školách a snížit výši poplatku za podání stížnosti na diskriminaci.

Nevládní organizace pokračovaly ve své kritice rozhodnutí vlády z roku 2010 změnit úřad ministra pro lidská práva na úřad komisaře pro lidská práva s tvrzením, že to naznačuje nezájem vlády o otázky lidských práv. Osoby z vládních kruhů potvrdily, že tato funkce je slabá a nedostatečně financovaná.

Oddíl 6. Diskriminace, společenský útlak a obchodování s lidmi

Zákon zakazuje diskriminaci na základě pohlaví, věku, tělesného postižení, rasy, etnického původu, národnosti, sexuální orientace, náboženského vyznání nebo osobního přesvědčení. Stát však tato ustanovení účinně nevyužíval. Zákoník práce nechrání proti diskriminaci v zaměstnání na základě politického přesvědčení a členství nebo činnosti v politických stranách, odborech nebo zaměstnavatelských organizacích. I nadále docházelo k významnému společenskému útlaku některých menšin, včetně Romů.

Jedním z hlavních problémů, který zmiňoval Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a Úřadem ombudsmana, byl nepřiměřeně vysoký poplatek za podání stížnosti na diskriminaci. Úřad ombudsmana obdržel 253 stížností na diskriminaci, z nichž 178 prošetřil a v 18 případech shledal stížnost jako odůvodněnou.

Předáci malých muslimských komunit v Hradci Králové a Brně hlásili, že se situace v jejich městech během roku zlepšila. Dříve musely tyto komunity čelit odporu, když chtěly založit novou nebo rozšířit stávající mešitu. Stavba

Islámského centra v Hradci Králové byla dokončena a komunita v Brně zrušila výstavbu druhé mešity z finančních důvodů.

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilnění, včetně znásilnění mezi manželi, a stanoví trest odnětí svobody od dvou do patnácti let. Stát tato opatření účinně vynucoval. Přestože se odborníci domnívají, že případy znásilnění nejsou důsledně hlášeny, konstatují stoupající trend v počtu pachatelů odsouzených za znásilnění. Tento trend připisují zlepšenému školení policie, veřejným osvětovým kampaním a větší součinnosti mezi policií a nevládními organizacemi. Za prvních šest měsíců roku bylo ohlášeno 300 znásilnění, z nichž bylo prošetřeno 183. Soudy odsoudily 107 pachatelů, z nichž bylo 52 odsouzeno k trestu odnětí svobody. Ostatní dostali podmíněné tresty. V roce 2012 bylo hlášeno 669 případů znásilnění. Orgány vyšetřovaly 404 z těchto případů, přičemž 198 pachatelů bylo odsouzeno. 93 osob bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody a ostatní pachatelé dostali podmíněné tresty.

Odborníci se domnívají, že násilí vůči ženám je rozšířenější, než naznačují počty případů hlášených úřadům, a to kvůli stigma spojenému s oznámením takového zneužití. Nevládní organizace uvádějí, že násilí proti ženám je obzvláště nedostatečně hlášeno mezi imigranty, u nichž oběti často obávají ztráty přistěhovaleckého povolení nebo žijí v odlišném kulturním prostředí. Nevládní organizace také hlásily rostoucí počet případů násilí páchaného na seniorech, u nichž je také tendence k nedostatečnému ohlašování.

Domácí násilí lze postihovat nepodmíněným trestem odnětí svobody až na tři roky, v případě přitěžujících okolností i delším. Policie může vykázat pachatele dopouštějícího se domácího násilí z domova až na deset dní. Nevládní organizace Bílý kruh bezpečí hlásila, že za prvních sedm měsíců v roce vykázala policie 802 pachatelů (z nichž někteří byly ženy) z domácností obětí. V roce 2012 došlo celkem k 1 405 případům vykázání pachatelů policií.

Podle statistiky Ministerstva vnitra bylo v prvních šesti měsících daného roku nahlášeno o 277 případů domácího násilí a policie vyšetřovala 157 případů. Ve stejném období bylo 153 osob odsouzeno za domácí násilí, z nichž 45 dostalo tresty odnětí svobody, 107 podmíněné tresty a jeden obviněný nebyl potrestán. Ministerstvo vnitra přijalo Národní akční plán pro prevenci domácího násilí na období let 2011-14, který se zaměřuje na podpůrné služby pro oběti domácího násilí a jejich děti, školení policie a změnu chování pachatelů. Plán také vyzval k provedení studie ekonomického dopadu domácího násilí. Nevládní organizace ProFem publikovala tuto studii v říjnu 2012. Průzkum této nevládní organizace odhalil, že přibližně 40 procent žen bylo vystaveno domácímu násilí během

života a že přibližně 400 000 žen čelí domácímu násilí každý rok. Během roku 2010 bylo stíháno 343 případů násilí, což odpovídá přibližně 2 procentům počtu incidentů odhadovaných ve zprávě organizace ProFem. Během roku 2010 byl celkový ekonomický dopad domácího násilí odhadován na 1.3 miliard korun (65 mil. USD), včetně nákladů na prosazování zákona, stíhání, sociální služby, zdravotní péči a dávky v nezaměstnanosti a nemocenskou.

Nevládní organizace kritizovaly skutečnost, že v rámci Policie ČR neexistuje specializovaná pozice pro případy domácího násilí. Nevládní organizace pokračovaly v proškolení policistů na regionální a místní úrovni, s cílem zvýšit jejich schopnosti pracovat s oběťmi domácího násilí, se speciálním zaměřením na seniory. Policie pokračovala ve spolupráci se sociálními službami. Obětem znásilnění a domácího násilí poskytovalo psychologické poradenství několik tísňových linek a krizových center. Za prvních šest měsíců roku přijala například telefonní linka Dona 1 727 hovorů týkajících se domácího násilí, přičemž za celý rok 2012 to bylo pro srovnání 3 944 hovorů. Linka Ministerstva vnitra určená seniorům, kterou každoročně využívají tisíce lidí k řešení různých otázek, zaznamenala v roce 2012 celkem 139 hovorů, jejichž tématem bylo domácí násilí.

Sexuální obtěžování: Antidiskriminační zákon zakazuje sexuální obtěžování a pohlíží na ně jako na typ přímé diskriminace. Osoba, která byla obtěžovaná, může žádat o nápravu před soudem a žádat odškodnění za způsobenou újmu. Důkazní břemeno spočívá na obviněné osobě, která musí dokázat, že žalující osobu nediskriminovala. Odsouzeným může být udělena pokuta až do výše 70 000 korun (3 500 USD), mohou být propuštěni ze zaměstnání nebo jim může být uložena trest odnětí svobody. Případy sexuálního obtěžování jsou však vyšetřovány vzácně. Policie často odkládala vyšetřování do té doby, než došlo ke spáchání závažnějších trestních činů, jako například donucování k pohlavnímu styku, znásilnění nebo tělesnému napadení.

Jeden pražský lékař, majitel soukromé nemocnice a bývalý prezident Lions Club v Praze, byl odsouzen k 14 letům odnětí svobody za sexuální nátlak a znásilnění několik svých zaměstnankyň. V červnu Vrchní soud v Praze zamítl jeho odvolání a rozsudek potvrdil.

Pachatelům odsouzeným za dlouhodobé pronásledování mohou být uloženy tresty odnětí svobody až na tři roky. V první polovině roku bylo policii ohlášeno 284 případů dlouhodobého pronásledování; policie předala 160 případů státnímu zastupitelství k dalšímu vyšetřování. Soudy v první polovině roku odsoudily za dlouhodobé pronásledování 110 osob, z nichž 14 dostalo tresty odnětí svobody a 83 podmíněné tresty. V roce 2012 odsoudily soudy 216 osob; trest odnětí

svobody dostalo 30 pachatelů a podmíněné tresty 164 odsouzených. Dvacet sedm osob dostalo jiné typy trestů.

Diskriminace: Zákon zaručuje mužům a ženám stejná práva, včetně oblasti rodinných a majetkových práv. Podle údajů Českého statistického úřadu za rok 2012 bylo nezaměstnaných 8,2 procenta žen, v porovnání s mírou nezaměstnanosti 6 procent u mužů. V roce 2012 bylo z celkové pracovní síly mimo sektor zemědělství 43,8 procent žen. Platy žen zaostávaly za platy mužů vykonávajících obdobnou práci o přibližně 21,8 procent a ženy pracovaly spíše v méně dobře placených profesích než muži. Rada pro rovné příležitosti mužů a žen sledovala genderové otázky a poskytovala státu rady ohledně vynucování rovnosti práv mezi pohlavími.

Děti

Registrace narození: Občanství dětí se odvozuje od občanství jejich rodičů. Dítě, jehož alespoň jeden rodič je občanem státu, se stává automaticky občanem. Narození se registrují okamžitě.

Zneužívání dětí: Zneužívání dětí, i když je nezákonné, zůstává i nadále problémem. Nezletilý je definován jako osoba ve věku nižším než 18 let. Podle průběžné patnáctileté studie, kterou realizují sexuologové na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, zažilo 10 procent dětí v zemi sexuální zneužívání, sedm procent bylo nejméně jednou sexuálně zneužito, tři procenta jsou zneužívána opakovaně.

Tresty odnětí svobody pro pachatele odsouzené za zneužívání dětí mohou být až do výše pěti let nebo 12 let v případě úmrtí dítěte. Ministerstva vnitra a spravedlnosti zavedla zvláštní místnosti pro výslechy dětí postižených zneužíváním a svědků; v březnu jich bylo k dispozici 43. Pokud speciálně vyškolení policisté dodrží speciální požadavky pro výslech (přítomnost psychologů a v některých případech i soudců a obhájců), nevyžaduje se po zneužitých dětech, aby dále svědčily během soudního přelíčení.

Manželství z donucení nebo nezletilých osob: Minimální věková hranice pro manželství stanovená zákonem je 18 roků. Někteří příslušníci romské komunity vstupovali do manželství před dosažením tohoto zákonného věku. Zákon umožňuje v některých situacích uzavření manželství ve věku 16 let, ale nebyla hlášena žádná manželství ve věku nižším než 16 let.

Sexuální zneužívání dětí: Za pohlavní styk s osobou mladší patnácti let hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osm let a v případě úmrtí dítěte až osmnáct let. Minimální věková hranice pro dobrovolný pohlavní styk je patnáct let. Zákon zakazuje držení, výrobu a šíření dětské pornografie, za něž hrozí

nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osm let. Podle statistik Ministerstva vnitra policie vyšetřovala během prvních šesti měsíců roku 22 případů sexuálního zneužívání dětí za účelem prostituce, v porovnání s 96 případy za celý rok 2012. Některé děti se samy věnují prostituci, aniž by k tomu byly zřejmě nuceny třetí osobou.

Podle statistik Ministerstva spravedlnosti během prvních šesti měsíců roku bylo odsouzeno 36 osob za výrobu nebo manipulaci s dětskou pornografií. Tři z těchto osob byly odsouzeny k trestu odnětí svobody a 33 jich dostalo podmíněné tresty. Jedenáct osob bylo usvědčeno ze zneužití dítěte pro výrobu pornografie a tři z nich dostaly trest odnětí svobody.

Mezinárodní únosy dětí: Česká republika je signatářem Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980. Informace týkající se konkrétních zemí jsou uvedeny na webových stránkách ministerstva zahraničí USA na adrese www.travel.state.gov/abduction/country/country_3781.html.

Antisemitismus

Přestože odhady se různí, má se za to, že židovská populace v zemi čítá asi 10 000 osob. Veřejné projevy antisemitismu byly v zásadě vzácné, avšak po celé zemi byly aktivní malé, poměrně dobře organizované ultrapravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra nadále proti těmto skupinám postupovalo, přičemž sledovalo jejich činnost, posilovalo spolupráci s policií ze sousedních zemí a zajišťovalo ukončení nepovolených srazů.

V roce 2012 zaznamenalo Ministerstvo vnitra devět trestných antisemitsky motivovaných trestných činů. Ve stejném období zaznamenala Federace židovských obcí 16 antisemitsky motivovaných incidentů včetně poškození majetku, sprejování antisemitských nápisů a nacistických symbolů, vyhrožování a výpadů. Státní orgány nezaznamenaly během roku žádné případy fyzického útoku nebo napadení Židů. Počet antisemitských článků na internetu se zvýšil z 26 v roce 2011 na 82 v roce 2012. Znamý antisemitský bloger Adam Bartoš pokračoval v antisemitském publikování na internetu, jehož intenzita se během prezidentské volební kampaně na konci roku 2012 ještě zvýšila. Mimo jiné tvrdil, že někteří kandidáti jsou zapojeni do „celosvětového židovského spiknutí.“

Obchod s lidmi

Viz výroční zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip.

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, duševním nebo jiným postižením v zaměstnání, vzdělávání, přístupu ke zdravotní péči, veřejné dopravě nebo jiným státním službám a toto opatření je všeobecně dodržováno. Stát tato opatření účinně vynucoval. Osoby s postižením však měly problém se získáváním vhodného obecního bydlení a nezaměstnanost mezi nimi byla nepřiměřeně vysoká. Většina postižených dětí měla možnost docházky do běžných základních a středních škol i univerzit. Řada dětí s postižením byla umístěna do zvláštních škol nebo „praktických“ škol, které jsou určeny pro děti s „mírnou retardací“. Tyto školy nepřipravují děti pro vzdělávání na univerzitní úrovni. Ředitelé základních škol měli pravomoc přijímat nebo odmítat kteréhokoli žáka na základě schopnosti školy plnit jeho individuální potřeby. Nebylo vzácné, že běžné školy odmítly přístup studentům s postižením.

Z 54 stanic metra v Praze bylo 32 přístupných osobám s postižením, včetně pouhých pěti z 15 hlavních stanic ve středu města. Většina autobusů a nových tramvají má vstupní dveře s nízkou podlahou, aby vyhověla osobám s postižením. Metro, autobusové a tramvajové systémy oznamují zastávky a jsou vybaveny zařízením pro nevidomé osoby.

Veřejný ochránce práv je povinen pravidelně navštěvovat všechna státní i soukromá zařízení, kde pracují osoby s fyzickým postižením, prověřovat, zda podmínky, ve kterých pracují, nejsou v rozporu se základními právy, a usilovat o lepší ochranu proti možnému zneužívání těchto osob. Úřad ombudsmana tyto návštěvy během roku prováděl.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pokračovala v programu, který byl spuštěn v roce 2012 a který pomáhá lidem s postižením v odchodu z ústavní péče a zapojení se do společnosti. Do konce listopadu programem úspěšně prošlo 450 lidí.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

Mezi menšinové skupiny v České republice se řadí Bulhaři, Chorvati, Maďaři, Němci, Řekové, Poláci, Romové, Rusíni, Rusové, Slováci, Srbové, Ukrajinci a Vietnamci. V červenci Rada pro národnostní menšiny uznala vietnamskou a běloruskou komunitu za oficiální národnostní menšiny. Početná vietnamská populace, jejíž počet se odhaduje přibližně na 58 000 osob, o tento status

usilovala několik let. Díky uznání mohou tyto dvě menšiny například získat podporu na zachování svého jazyka a kultury.

Romové, kteří čítají přibližně 200 000 osob, čelí vysoké míře chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti a také různým úrovním diskriminace ve vzdělání, zaměstnání a bydlení. Společenské předsudky proti romským obyvatelům České republiky se občas projevily násilnými útoky. Některé organizace pro lidská práva kritizovaly reakci na diskriminaci Romů jako nedostatečnou. V srpnu vydalo Evropské centrum pro práva Romů (ECPR) společně s Amnesty International prohlášení apelující na státní orgány, aby zasáhly proti násilí páchanému na Romech. ECPR během roku evidovalo 26 protiromských shromáždění a v červenci vydalo zprávu, v níž popisuje 47 případů útoků na Romy a jejich majetek, ke kterým došlo v letech 2008-2012. Následkem těchto útoků pět Romů zemřelo, 22 jich bylo zraněno včetně tří nezletilých.

V létě proběhlo několik protiromských pochodů a akcí; do konce srpna jich podle policejních záznamů bylo 21. Letní sezona vyvrcholila simultánním protestním pochodem v několika městech 24. srpna; pochodů se účastnilo zhruba 1 500 protestantů a 1 000 nesouhlasících s protesty. Policie zatkla 1010 osob, z nichž polovinu v Ostravě, metropoli Moravskoslezského kraje. Právě v Ostravě probíhaly ty největší střety zhruba 600 protestantů s policií. Zhruba 400 protestantů v Plzni bylo konfrontováno s přibližně stejným počtem svých oponentů, ale demonstrace zůstala klidná. V Českých Budějovicích a v Duchcově se k několika desítkám pochodujících extremistů připojilo několik stovek místních obyvatel. Ve zbytku měst (Brno, Děčín, Jičín a Varnsdorf) byly demonstrace početně malé a proběhly bez incidentů. Prezident Miloš Zeman protiromské demonstrace ostře kritizoval.

Bezpečnostní informační služba (BIS) zveřejnila stanovisko, že protiromské nálady u části veřejnosti mohou představovat ještě větší ohrožení společenské stability, než aktivity malých extremistických skupin. Podle BIS se protiromských demonstrací v Českých Budějovicích a Duchcově na začátku léta účastnilo neobvykle vysoké procento veřejnosti.

Dělnická strana (DS), která byla známá svou nenávisí vůči Romům a dalším menšinám, byla zakázána v roce 2010, ale byla nahrazena Dělnickou stranou pro sociální spravedlnost (DSSS) nedlouho poté, prakticky se stejným členstvem i vedením. V září Ministerstvo vnitra zamítlo žádost hnutí Čeští lvi o registraci z důvodu jejich otevřeně rasistické platformy.

V rámci novoroční amnestie vyhlášené bývalým prezidentem Václavem Klausem se na svobodu dostalo několik notoricky známých extremistů a také

několik pachatelů brutálních rasově motivovaných útoků. Někteří z nich od té doby recidivovali a jsou opět za mřížemi. Propouštění se týkalo vězňů odsouzených na jeden rok odnětí svobody či méně; do amnestie nebyly zahrnuty osoby ve vazbě čekající na soud.

V červnu Krajský soud v Ostravě odsoudil pachatele rasově motivovaného těžkého ublížení na těle, k němuž došlo v roce 2008 v Havířově. Skupina maskovaných mladíků napadla několik Romů a způsobila jim těžká zranění. Soud odsoudil jednoho z obžalovaných, který byl v době spáchání nezletilý, ke třem letům odnětí svobody, a ostatní zprostil obvinění nebo jim udělil nepodmíněné tresty. Vrchní soud zvrátil rozhodnutí Krajského soudu udělit finanční odškodnění jedné z obětí s tím, že by se měla vydat cestou pro oběť nákladného a zdlouhavého občanskoprávního řízení, pokud chce nárokovat odškodnění. Obecný soud oběti přiřkl částku přesahující 500 000 korun (25 000 USD) jako bolestné a za horší uplatnění ve společnosti v důsledku způsobených zranění. Nevládní organizace kritizovaly skutečnost, že časová prodleva způsobená přeposíláním případu mezi soudními instancemi znemožnila spravedlivý rozsudek.

Celostátní sdělovací prostředky se nepoměrně více věnují kriminalitě a násilným činům páchaným Romy v porovnání s podobným chováním většinové populace nebo jiných menšin, nicméně si média začala dávat o něco větší pozor. Důvodem byl případ zpravodajství o patnáctiletém hochovi z Břeclavi, který v roce 2012 falešně obvinil skupinu Romů z toho, že ho napadla. Prvotní zprávy o tomto případu způsobily rozsáhlé protiromské protesty a později rozhořčení veřejnosti nad tím, že se zpráva ukázala jako falešná. Proškolení novinářů, které zorganizoval Úřad komisaře pro lidská práva, a analýza na romském online zpravodajském serveru do jisté míry vyvážilo objektivitu zpravodajství, alespoň na celostátní úrovni.

V září *Prostějovský Večerník* publikoval článek „Útoky Romů se množí!“ společně s fotografií skupiny mužů, která agresivně kope do tmavomodrého auta. Zjistilo se, že se jedná o upravenou fotografii, a že na původní fotografii, stažené z asijského zpravodajského serveru, byli čínští sportovní fanoušci v násilném záchvatu. *Prostějovský večerník* si fotografii upravil v grafickém programu a na jednu z čínských postav fotomontáží nasadil hlavu Roma. Několik členů iniciativy Žít Brno si všimlo problematkové zprávy na internetu a kontaktovalo redakci s tím, ať zprávu odstraní. Redakce to odmítla s tím, že neudělala nic špatného, a že do konce týdne článek doplní o aktuální informace. Výkonný orgán Syndikátu novinářů České republiky přijal usnesení ve smyslu, že článek nejenže porušuje etický kodex Syndikátu, ale je i protizákonný.

V listopadu Senát zamítl návrh Evropské komise v oblasti integrace Romů s tím, že distribuce dávek podle etnických kritérií je protiústavní. Během diskuse k návrhu se řada senátorů projevila protiromsky. Zástupci vlivných nevládních organizací projevy senátorů silně kritizovali, ale místní média informovala o této záležitosti jen ve velmi omezeném rozsahu.

Od 1. ledna Ministerstvo vnitra zvýšilo svůj rozpočet na činnost „asistentů prevence kriminality“, kteří působí u městské policie v mnoha městech a obcích v České republice. Z celkového počtu 124 asistentů prevence kriminality ve 41 městech bylo více než polovina Romů. Asistenti působí jako mediátoři ve sporech mezi Romy a dalšími komunitami s cílem předejít jejich eskalaci. Evropská unie poskytla financování na 50 těchto míst a Ministerstvo vnitra financovalo zbytek.

Přibližně jedna třetina Romů žije ve „vyloučených lokalitách“, neboli v ghettech. Takových ghett bylo v České republice více než 400, často s nevyhovujícím bydlením a špatnými zdravotními podmínkami. Vedle diskriminace v bydlení patří k důvodům nárůstu romských ghett zvyšování nájemného v jiných oblastech a proces přeměny městských čtvrtí v místa pro bohaté.

Český helsinský výbor se během roku zabýval větším počtem inzerátů nabízejících bydlení a shledal, že nejen zájemci z řad Romů, ale i Vietnamců, čelili diskriminaci v hledání pronájmů nemovitostí k bydlení i k podnikání. Zatímco diskriminace v bydlení na základě etnického původu je zákonem zakázána, nevládní organizace uváděly, že některé obce nadále uplatňují obecní vyhlášky způsobem, který diskriminuje některé sociálně znevýhodněné skupiny, především Romy, včetně toho, že rozhodnutí o přidělení bytu zakládá na pověsti uchazeče a rodiny v předchozích místech pobytu. Podle některých organizací existují důkazy o tom, že domácí a v některých případech i představitelé místních samospráv neoprávněně zvyšovali nájemné v sídlištích se subvencovaným bydlením, takže v nich byly nájemny vyšší než na soukromém bytovém trhu. Protože pro mnohé Romy bylo obtížné zajistit si jiné bydlení, museli často platit za obecní byty vyšší nájemny než ostatní nájemci. V současnosti nemá Česká republika žádnou komplexní strategii či legislativu upravující sociální bydlení.

Romské děti byly v nepoměrně větší míře umístěny do speciálních škol, známých jako „praktické“ školy, což znamená jejich faktickou segregaci do podřadného vzdělávání. Podle zprávy veřejného ochránce práv z roku 2012 navštěvovala během roku přibližně jedna třetina romských dětí zvláštní školy, které jim dávaly jen malou možnost pokračovat ve vzdělávání na vyšších úrovních. V běžných školách byly romské děti mnohdy segregovány od

většinové populace, jednak kvůli místu pobytu (často v obci s převážně romskou populací) nebo potřebě doučování. Během roku vstoupila v platnost novela zákona o zvláštním vzdělávání, jejímž cílem bylo zajistit, že do praktických škol budou chodit pouze děti s prokázanou mírnou retardací. Aby mohlo měřit soulad se zákonem, Ministerstvo školství začalo s kontroverzní iniciativou sčítání romských žáků praktických škol.

Odpovědnost za implementaci vládní Strategie boje proti sociálnímu vyloučení měla Agentura pro sociální začleňování; cílem strategie je zlepšovat vzdělávání, bydlení, bezpečnost, regionální rozvoj, zaměstnanost a rodinné/sociální/zdravotní služby pro sociálně vyloučené nebo znevýhodněné osoby, z nichž mnohé jsou příslušníky etnických a jiných menšin. Některé nevládní organizace i státní subjekty kritizovaly Agenturu pro sociální začleňování z nedostatečného pokroku v integraci Romů ve světle zintenzivnění protiromských aktivit, k němuž došlo během roku.

Společenský útlak, diskriminace a akty násilí na základě sexuální orientace a genderové identity

Antidiskriminační zákony a zákony proti zločinům z nenávisti v České republice existují, ale explicitně neupravují problematiku lesbických, homosexuálních, bisexuálních a transgender osob (LGBT). Zákony neumožňují LGBT párům adopci dítěte; homosexuálové a lesbičky v registrovaném partnerství nemohou ani adoptovat biologické dítě svého partnera. LGBT jednotlivci však děti adoptovat mohou.

Stát nevedl statistiku ohledně násilných incidentů směřovaných proti jednotlivcům na základě jejich sexuální orientace nebo genderové identity. Zpráva vládní pracovní skupiny o otázkách sexuálních menšin uvedla, že fyzické a slovní útoky se objevují, avšak mnohdy nejsou hlášeny. Podle aktivistů českého LGBT hnutí je česká veřejnost vůči životnímu stylu LGBT vcelku tolerantní. V roce 2012 však 36 procent LGBT osob uvedlo, že pociťovalo diskriminaci a obtěžování z důvodu jejich sexuální orientace. Mnoho LGBT osob radši veřejně nepřiznává svoji sexuální orientaci právě z tohoto důvodu. Z průzkumu Agentury Evropské unie pro základní práva vyplynulo, že jen 11 procent z nich otevřeně hovoří o své orientaci na svém pracovišti; více než 80 procent mladých respondentů bylo svědky šikany LGBT dětí a mládeže na školách. Třináct procent respondentů se setkalo s diskriminací na pracovišti a při hledání práce.

LGBT organizace ani pořádání každoročního festivalu Prague Pride se nesetkaly se žádnými překážkami. Prezident Miloš Zeman odmítl jmenovat profesorem

člena sboru Karlovy univerzity, údajně z důvodu jeho účasti na Prague Pride 2012 (viz Oddíl 2.a.).

Jiné společenské projevy násilí nebo diskriminace

Osoby s HIV/AIDS se setkávaly se společenskou diskriminací, přestože nebyly hlášeny žádné případy projevů násilí. Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) hlásila řadu případů diskriminace souvisejících hlavně s přístupem ke zdravotní a zubní péči a neoprávněným propouštěním. Stát ve většině případů nezasáhl, protože osoby s HIV/AIDS často dávaly přednost utajování svého stavu namísto podání stížnosti.

Pacienti s HIV/AIDS, kteří náhle onemocněli a potřebovali okamžitou zdravotní péči, naráželi na podstatné problémy. Nejčastěji to bylo kvůli nemožnosti získat přístup k lékaři nebo odmítání pomocného zdravotního personálu umožnit tento přístup. Dokonce i v nemocnicích s oddělením specializovaným na HIV/AIDS se často stávalo, že pacienty léčil pouze jeden lékař v určité dny v týdnu. ČSAP hlásila případ HIV-pozitivního muže, kterému byl proveden stomatologický chirurgický zákrok na chodbě kliniky, protože personál nechtěl po zákroku desinfikovat operační sál.

Oddíl 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon zakotvuje právo pracujících zakládat odborové organizace a vstupovat do nich podle vlastního uvážení bez nutnosti mít k tomu souhlas nebo splnit přemrštěné požadavky. Umožňuje jim tyto činnosti provádět bez zábran. Pracující svého práva na sdružování a členství ve svobodných odborových organizacích a práva na stávku a kolektivní vyjednávání v praxi všeobecně využívají, včetně cizinců a migrujících pracovníků. Přestože toto právo platí stejně pro občany České republiky i zahraniční pracovníky, posledně jmenovaní se do odborů nezapojují kvůli krátkodobé povaze své práce nebo z nedostatku sociální interakce s českými zaměstnanci.

Zákon umožňuje kolektivní vyjednávání. Zákon zakazuje diskriminaci na základě odborového členství a neuznává odborovou činnost za platný důvod k propuštění. Pracující ve většině zaměstnání mají zákonné právo na stávku, jestliže selžou vyjednávání, a toto právo bylo všeobecně uplatňováno.

Stávky mohou být omezeny nebo zakázány v odvětvích základních služeb, jako jsou nemocnice, dodavatelé elektřiny a vody, řízení leteckého provozu, odvětví jaderné energie a odvětví naftového průmyslu a těžby zemního plynu.

Příslušníci ozbrojených sil, státní zástupci a soudci mají zakázáno zakládat odborové organizace a vstupovat do nich a nemají povoleno stávkovat. Možnost kolektivního vyjednávání je omezenější u státních zaměstnanců, jejichž mzdy jsou upraveny zákonem. Podle zákona mohou pracovníky, včetně osob, které nejsou členy odborových organizací, právně zastupovat pouze odbory. Od odborových organizací se vyžaduje, aby při plánování stávky písemně informovali zaměstnavatele o počtu stávkujících a aby jim poskytli seznam členů stávkového výboru nebo kontaktní osob pro vyjednávání. Stávka musí být ohlášena nejméně tři dny předem. Přestože předpisy opravňují členy odborů, aby prováděli určité odborové aktivity v pracovní době, nikde není uvedeno množství času, na které pracovníci mají pro tento účel nárok, což zaměstnavatelům ponechává široký prostor pro výklad.

Zákon chrání představitele odborů před propuštěním zaměstnavatelem během jejich funkčního období a na dobu 12 měsíců po jeho skončení. Pokud chce zaměstnavatel propustit představitele odborů, musí nejprve získat souhlas od odborové organizace tohoto zaměstnance. Pokud mu odbory tento souhlas nedají, propuštění není platné.

Stát usiloval o důsledné uplatňování zákonů a do činnosti odborů nezasahoval. Zdroje na inspekci a zjednání nápravy byly přiměřené a pokuty za porušení pravidel dostatečně vysoké, aby měly odrazující účinek.

Podle odborového svazu (Českomoravská konfederace odborových svazů) novely zákonů přijaté v loňském roce negativně ovlivnily možnosti zaměstnanců malých firem uplatňovat svá odborová práva. Novely údajně zrušily povinnost zaměstnavatele konzultovat odbory v souvislosti s konkrétními zaměstnanci a docílit vzájemné dohody při řešení určitých problémů na pracovišti.

Podle ČMKOS se počet porušení zákoníku práce a odborových pravidel během roku zvýšil. ČMKOS evidovala celou řadu případů porušení práv zaměstnanců a jejich diskriminace ze strany zaměstnavatelů, například kladení vyšších administrativních překážek kolektivnímu vyjednávání, provádění neodsouhlasených a jednostranných úprav mezd a vyhrožování propuštěním zaměstnancům, kteří uplatňovali svá odborová práva, odmítli ukončit svoji činnost v odborech nebo usilovali o zakládání odborů. Prokázat však takové porušení zákona bylo velmi problematické. Zaměstnanci, členové i nečlenové odborů, nepodávali formální stížnosti na své zaměstnavatele zpravidla proto, že se báli snížení platu nebo zhoršení pracovních podmínek. Podle ČMKOS podávali zaměstnanci obvykle stížnost pouze pokud byla jejich pracovní místa bezprostředně ohrožena nebo po ztrátě zaměstnání. ČMKOS hlásila případy, kdy zaměstnavatelé neposkytli členům odborů dostatečnou placenou dobu volna

k plnění odborových povinností nebo vytvářeli tlak na členy odborů, aby opustili zaměstnání a oslabili tak místní odborovou organizaci.

V roce 2011 a 2012 zaměstnavatelé propustili předačku místní organizace Českomoravského odborového svazu civilních zaměstnanců armády ze dvou míst za sebou – údajně v rámci reorganizace. V obou případech se úspěšně odvolala k Nejvyššímu soudu na základě porušení práv na ochranu odborových činitelů ze strany zaměstnavatele. Během daného roku byla předačka propuštěna potřetí, též z důvodu reorganizace. Ke konci listopadu bylo její odvolání předmětem zkoumání Nejvyššího soudu.

V září zhruba 3 000 horníků z OKD Paskov (Ostravsko-karvinské doly) v Ostravě, metropoli severní Moravy, demonstrovalo proti plánovanému uzavření jejich dolu, které avizovala skupina NWR, majitel OKD Paskov. NWR byla jedním z největších zaměstnavatelů v regionu, který se vyznačuje jednou z nejvyšších nezaměstnaností v zemi.

b. Zákaz nucené nebo povinné práce

Zákon zakazuje nucenou nebo povinnou práci a stát tyto zákazy účinně vynucoval.

Stát prosadil nové zákony a upevnil předpisy týkající se možného zneužívání pracovních sil pracovními agenturami zvýšením bariér pro vstup pracovních agentur na trh, ukládáním pokut za nelegální zaměstnávání a stanovením lhůt pro dočasné zaměstnávání cizích státních občanů. Přijetí nových předpisů vedlo ke snížení celkového počtu zjištěných případů. Soud v Ústí nad Labem v roce 2013 rozhodl podle příslušných paragrafů trestního zákoníku o obchodování s lidmi a udělil tresty v rozsahu pět až devět let odnětí svobody.

Objevila se však hlášení, že muži i ženy, včetně migrujících pracovníků, byli podrobováni nucené práci v České republice, většinou ve formě dluhového nevolnictví. Nábor obětí nezákonného obchodování s lidmi byl často prováděn v zahraničí pomocí klamavých praktik soukromých pracovních agentur.

Viz též zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip.

c. Zákaz práce dětí a minimální věková hranice zaměstnanců

Minimální věková hranice pro práci je 15 let. Zaměstnávání dětí ve věku 15-18 let se řídí přísnými bezpečnostními normami; platí zde také omezení pracovní doby a požadavek, že práce nesmí být na úkor školní docházky. V případě

porušení předpisů dětské práce hrozí pokuta až do výše 2 milionů korun (100 000 USD). Český úřad bezpečnosti práce (ČÚBP) dodržování těchto předpisů v praxi účinně kontroloval. Během roku nehlásil ČÚBP žádné případy porušování zákona o dětské práci.

d. Přijatelné pracovní podmínky

Zákon stanoví čtyřicetihodinový pracovní týden, dva dny odpočinku týdně a placenou přestávku v trvání alespoň třicet minut během běžné osmihodinové směny. Zaměstnanci mají nárok na 20 dní placené dovolené ročně.

Zaměstnavatel může požadovat až osm hodin přesčasu týdně v případě silné poptávky, ale nesmí si vyžádat více než 150 hodin přesčasu v jednom kalendářním roce. Další přesčasová práce podléhá souhlasu zaměstnance.

Ustanovení zákoníku práce stanoví plat za přesčasovou práci, který je roven nejméně 125 procent průměrného platu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví minimální mzdu a dohlíží na její dodržování. Minimální mzda ve sledovaném roce byla 8 000-8 500 korun (400-430 USD) měsíčně. V porovnání s ní byly „minimální životní náklady“, definované jako minimální částka nutná pro uspokojení základních potřeb dospělé osoby v pracovním věku na jeden měsíc, stanoveny na 2 200 korun (110 USD). Dodržování minimální mzdy je jedním z hlavních cílů kontrol ČÚBP.

Stát stanoví normy zdraví a bezpečnosti na pracovišti. Zaměstnavatel musí v souladu se zákoníkem práce zajistit pracovišti bezpečnost a ochránit zdraví pracovníků, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zabránit výskytu zdravotních a bezpečnostních rizik.

Během roku provedli inspektoři ČÚBP celkem 6 637 kontrol dodržování zákoníku práce. ČÚBP udělil pokuty v celkové výši 38,2 milionů korun (1,9 mil. USD) za hrubé porušení zákoníku v oblasti pracovních smluv, pracovních podmínek, mezd, úhrady přesčasů a pravidelných pracovních přestávek. V roce 2012 působilo v České republice 332 inspektorů ČÚBP. Plán kontrol ČÚBP byl zaměřen na ty sektory, v nichž jsou obvykle zjištěny rizikové pracovní podmínky, tj. stavebnictví, zemědělství a lesnictví.

Od ledna 2012 do kompetence ČÚBP spadá také boj proti nelegálnímu zaměstnávání. Během roku se inspektoři zaměřili na odhalování nelegálního zaměstnávání v sektorech, kde se tento jev nejčastěji vyskytuje, tj. ubytovací služby/pohostinství, maloobchod, lesnictví a stavebnictví. Kromě toho inspektoři provedli mnoho kontrol ve vybraných sezonních segmentech práce, včetně venkovních plaveckých areálů, lyžařských resortů, čerpacích stanic a motorestů. Pro větší účinnost prováděl ČÚBP společné kontroly s Úřadem

práce, Správou sociálního zabezpečení, Cizineckou policií, Celní službou a dalšími státními orgány. V roce 2012 bylo provedeno 30 258 kontrol a uděleny pokuty v celkové výši 156,3 milionu korun (7,8 mil. USD) za hrubé porušení zákoníku práce v oblasti pracovních smluv, mezd a za odepření prémie, porušování pracovní doby a pracovních přestávek a za chybějící povolení k pobytu a pracovní povolení.

Během sledovaného roku provedl ČÚBP inspekce ve 155 pracovních agenturách zaměstnávajících migrující pracovníky. Podle ČÚBP tyto inspekce odhalily nesoulady v pracovních smlouvách, odepření výplat mzdových prémie nebo opožděné výplaty mezd a nesoulady týkající se odpracovaných hodin, přesčasů a pracovních přestávek. Za hrubé porušení zákoníku práce ČÚBP udělil pokuty v celkové výši 2,8 milionu korun (140 000 USD). Přestože ČÚBP nepotvrdil žádné případy systematické diskriminace na základě občanství, pohlaví, věku nebo zdravotního stavu, porušování zákoníku práce bylo hlášeno nejčastěji v případech, kdy se lišily pracovní podmínky a mzdy stálých zaměstnanců a dočasných pracovníků dodaných agenturami.

Standardní pracovní podmínky v případech migrujících pracovníků nebyly vždy dodržovány. Zahraniční pracovníci s relativně nízkou kvalifikací pocházející z méně rozvinutých zemí jsou někdy závislí na dočasných pracovních agenturách, aby si mohli najít a udržet práci. Podle odborů a nevládních organizací se objevily případy porušování pracovních podmínek i nelidské zacházení s migranty, kterých se dopouštěly tyto agentury. Nejčastěji jsou mzdy vypláceny těmto agenturám, které si z nich část vezmou, takže výsledkem je mzda nižší než minimální, přesčasová práce není zaplácena nebo pracovníci za svoji práci nedostávají vůbec žádnou odměnu. Protože migrující pracovníci podávají oficiální stížnosti jen zřídka, místní orgány měly jen málo možností zasáhnout.

ČÚBP účinně prosazoval dodržování norem ochrany zdraví a bezpečnosti při práci. Zákony vyžadující přijatelné pracovní podmínky platí stejně pro všechny pracovníky všech odvětví. Během sledovaného roku provedl ČÚBP 3 533 kontrol zaměřených na dodržování norem v oblasti ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, a to zejména ve stavebnictví, pohostinství, ubytovacích službách, výrobě, dopravě, potravinářství a těžkém strojírenství. Kontroly byly prováděny z iniciativy úřady i na podnět stížnosti. Za hrubé porušení předpisů byly uděleny pokuty v celkové částce 11 milionů korun (550 000 USD).

V roce 2012 se počet ohlášených pracovních úrazů oproti roku 2011 snížil o 4,1 procento; počet pracovních úrazů vedených jako vážné ve stejném období klesl o 2,4 procenta. Počet smrtelných nehod se během roku 2012 podstatně snížil (o 23,4 procenta). V období 2007-2012 se celkový počet hlášených pracovních

úrazů snížil o 38,8 procent, což však bylo stále o 13,8 procent více, než 25% cíl stanovený Evropskou unií. K převážné většině úrazů a úmrtí došlo ve stavebnictví. Zaměstnanci malých a středních podniků se často vyhýbají používání ochranných pomůcek, i když je zaměstnavatel poskytuje. K zraněním nejčastěji dochází, když zaměstnanci podceňují rizika nebo zaměstnavatelé nevykonávají důslednou kontrolu nebo dozor na pracovišti.